

ikke alene et Forbud, der forbyder os at omtale den i Pressen, men et Forbud, der forbyder en bestemt Mand overhovedet at udtale sig om Herregaarden Vilhelmsborg. Over for min ærede Kollega for Aarhus søndre Kreds (Harald Jensen) er der saaledes nedlagt et Forbud, der forbyder ham ikke blot i det Blad, hvortil han er knyttet som ansvarhavende Redaktør, at nævne Gaarden Vilhelmsborg, men ogsaa forbyder ham at tale om Vilhelmsborg paa offentlige Møder. Det er et Forbud, der fuldstændig afskærer ham fra at kritisere, hvis han finder Anledning til at kritisere. Det forekommer mig, at disse Fogedforbud ere et Vidnesbyrd om en Tilbøjelighed hos visse Godsejere til at ville genindføre Censur, thi er der noget, der er nødvendigt for Tyendet under de bestaaende retslige Forhold, er det dog dette, at det er muligt for dem gennem Dagspressen at faa den offentlige Mening i Tale, at faa deres Klager ud til Offentligheden. Men nu søger man fra Godsejernes og Proprietærernes Side at berøve dem denne Ret. Jeg ved ikke, om det er fuldstændig lovligt, om Højesteret vil godkende disse Fogedforbud, men jeg vil rigtignok mene, at det ikke er i Overensstemmelse med vor fri Forfatning, at saadanne Fogedforbud kunne nedlægges, og Tyendet, Daglejere og Arbejdere, derved berøves Adgangen til at lade deres Klager komme frem for Offentligheden. Det er værre, synes jeg, end det var i Stavnsbaandets Tider, hvor det dog var muligt for Bønderne ved de Mænd, som toge sig af dem, at faa deres Klager frem for Offentligheden. Den Gang var der ingen, der tænkte paa at nedlægge Fogedforbud imod at Colbjørnsen, Riegels eller Reventlow skrev om de forfærdelige Forhold, man bød Bønderne; der var den Gang ingen, som faldt paa, at det virkelig var muligt for Herremanden at faa godkendt den Opfattelse, at Bønderne vare hans private Ejendele, som ingen maatte røre ved, som ingen maatte omtale, som ingen maatte beskæftige sig med, og at ingen maatte kritisere de Forhold, som man bød Bønderne paa den Tid.

De Folk, som Tyendeloven omhandler, Tyendet, Piger og Karle, have i Almindelighed næppe selv nogen klar Forestilling om det uværdige i den Undtagelsesstilling, hvori de befinde sig; det er andre, som skulle tage Arbejdet op for dem. Ligesom de Bønder, som for godt et Aarhundrede siden vare underkastede Stavnsbaandet og befandt sig i en Trælletilstand, ikke selv

oprørtes over den Behandling, som blev dem til Del, og i alt Fald i de fleste Tilfælde villig fandt sig i den Behandling, man gav dem, og ligesom det den Gang var Folk uden for Bondestanden, som maatte tage Arbejdet op for at frigøre Bønderne for Stavnsbaandet, saaledes maa det nu være andre end Tyendet selv, som tage Arbejdet op for at frigøre Tyendestanden for de Baand, som snære den, og som snære den i Kraft af den bestaaende Tyendelov. Og jeg udtaler Haabet om, at det maa lykkes at gennemføre et Forslag om Ophævelse af Tyendeloven og Indførelse af en Beskyttelseslov. Jeg grunder dette Haab væsentlig paa de Udtalelser, som i tidligere Tid ere fremkomne fra ledende Vestremænds Side i dette Ting.

Vi staa langt tilbage for de fleste andre Lande i denne Henseende. I de fleste andre Lande har man en Tyendelovgivning af nyere Dato, og som er betydelig mere frisindet og langt mere beskyttelsesvenlig over for Tyendet. Der er enkelte Lande, hvor man slet ikke har nogen særlig Tyendelovgivning, hvor Tyendet er underkastet den almindelige Lovgivning. Jeg skal nævne Amerika. Forholdene ere jo der helt anderledes end hos os, og nogen Sammenstilling eller Sammenligning imellem Tyendeforholdene der og her vil det maaske være urigtigt at anstille. Jeg skal blot sige, at i en Samtale, som jeg for nogen Tid siden havde om Tyendeforholdene i Amerika med de amerikanske Staters Gesandt her i København, udtalte han, at der derovre ikke klages over Løshed eller daarlige Forhold fra Tyendets Side. Det var hans Overbevisning, at de amerikanske Husbønder og Principaler i al Almindelighed vare bedst tjente med, at der ikke fandtes nogen Undtagelseslovgivning for Tyendet.

I England, hvor Lovgivningen med Hensyn til Tyendespørgsmaalet er kortfattet og knap, skønt selvfølgelig betydelig mere omfattende end den amerikanske, er Tyendet stillet ganske anderledes frit end her hjemme. Hustugt er ikke hjemlet i England, Hustugt er ikke der anvendelig, hverken over for det ældre eller det yngre Tyende. Der findes endvidere i den engelske Lovgivning en Bestemmelse, som gør, at Tyendet er i Stand til at væge sig imod at komme i en daarlig Husbønds Tjeneste, idet den første Maaned af Tjenestetiden i Almindelighed regnes for en Prøveaaned. Der findes fremdeles der en Række Bestemmelser, som tage Sigte paa at beskytte Tyendet og give det Ret